॥ सञ्जय उवाच ॥ इति सात्यकये प्राह तदा देवकिनन्दनः । धनञ्जयहिते युक्तस्तत्प्रिये सततं रतः ।
इति श्रीमहाभारते द्रोणपर्व्वणि घटोत्कचवधपर्व्वणि कृष्णवाक्ये त्र्यशीत्यधिकशततोऽध्यायः ॥ १८३ ॥
॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ कर्णदुर्य्योधनादीनां शकुनेः सौबलस्य च । अपनीतं महत्तात तव चैव विशेषतः ।
यदा जानीत तां शक्तिमेकघ्नीं सततं रणे । अनिवार्य्यामसह्याञ्च देवैरपि सवासवैः । ८२५
सा किमर्थं न कर्णेन प्रवृत्ते समरे पुरा । न देवकीसुते मुक्ता फाल्गुने वापि सञ्जय ।
॥ सञ्जय उवाच ॥ सङ्ग्रामादिनिवृत्तानां सर्व्वेषां नो विशाम्पते । रात्रौ कुरुकुलश्रेष्ठ मन्त्रो नः समजायत ।
प्रभातकाले श्वोभूते केशवायार्जुनाय वा । शक्तिरेषा विमोक्तव्या कर्ण कर्णेति नित्यशः ।
ततः प्रभातसमये राजन् कर्णस्य दैवतैः । अन्येषाञ्चैव योधानां सा बुद्धिर्नाश्यते पुनः ।
दैवमेव परं मन्ये यत्कर्णहस्तसंस्थया । न जघान रणे पार्थं कृष्णं वा देवकीसुतं । ८३००
तस्य हस्तस्थिता शक्तिः कालरात्रिरिवोद्यता । दैवोपहतबुद्धित्वान्न तां कर्णो विमुक्तवान् ।
कृष्णे वा देवकीपुत्रे मोहितो देवमायया । पार्थे वा शक्रकल्पे वै वधार्थं वासवीं विभो ।
॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ दैवेनैव हता यूयं स्वबुद्ध्या केशवेन च । गता हि वासवी हत्वा तृणभूतं घटोत्कचं ।
कर्णश्च मम पुत्राश्च सर्व्वे चान्ये च पार्थिवाः । अनेन दुष्प्रणीतेन गता वैवस्वतक्षयं ।
भूय एव च मे शंस यथा युद्धमवर्त्तत । कुरूणां पाण्डवानाञ्च हैडिम्बे निहते तदा । ८३०५
ये च तेऽभ्यद्रवन् द्रोणं व्यूढानीकाः प्रहारिणः । सृञ्जयाः सह पाञ्चालैस्तेऽप्यकुर्व्वन् कथं रणं ।
सौमदत्तेर्व्वधाद्द्रोणमायान्तं सैन्धवस्य च । अमर्षाज्जीवितं त्यक्त्वा गाहमानं बहूयिनीं ।
जृम्भमाणमिव व्याघ्रं व्यात्ताननमिवान्तकं । कथं प्रत्युद्ययुर्द्रोणमस्वन्तं पाण्डुसृञ्जयाः ।
आचार्य्यं ये च तेऽरक्षन् दुर्य्योधनपुरोगमाः । द्रौणिकर्णकृपास्तात ते वाऽकुर्व्वन् किमाहवे ।
भारद्वाजं जिघांसन्तौ धनञ्जयवृकोदरौ । समार्च्छन्मामका युद्धे कथं सञ्जय शंस मे । ८३१०
सिन्धुराजवधेनेमे घटोत्कचवधेन ते । अमर्षिताः सुसंरब्धा रणञ्चक्रुः कथं निशि ।
॥ सञ्जय उवाच ॥ हते घटोत्कचे राजन् कर्णेन निशि राक्षसे । प्रणदत्सु च हृष्टेषु तावकेषु युयुत्सुषु ।
आपतत्सु च वेगेन वध्यमाने बलेऽपि च । विगाढायां रजन्याञ्च राजा दैन्यं परङ्गतः ।
अब्रवीच्च महाबाहुर्भीमसेनं परन्तप । आवारय महाबाहो धार्त्तराष्ट्रस्य वाहिनीं ।
हैडिम्बस्य च घातेन मोहो मामाविशन्महान् । एवं भीमं समादिश्य स्वरथे समुपाविशत् । ८३१५
अश्रुपूर्णमुखो राजा निश्वसंश्च पुनः पुनः । कश्मलं प्राविशद्घोरं दृष्ट्वा कर्णस्य विक्रमं ।
तं तथा व्यथितं दृष्ट्वा कृष्णो वचनमब्रवीत् । मा व्यथां कुरु कौन्तेय नैतत्त्वय्युपपद्यते ।
वैक्लव्यं भरतश्रेष्ठ यथा प्राकृतपूरुषे । उत्तिष्ठ राजन् युध्यस्व वह गुर्व्वीं धुरं विभो ।
त्वयि वैक्लव्यमापन्ने संशयो विजये भवेत् । श्रुत्वा कृष्णस्य वचनं धर्म्मपुत्रो युधिष्ठिरः ।
विमृज्य नेत्रे पाणिभ्यां कृष्णं वचनमब्रवीत् । विदिता मे महाबाहो धर्म्माणां परमा गतिः । ८३२०
ब्रह्महत्याफलं तस्य यः कृतं नावबुध्यते । अस्माकं हि वनस्थानां हैडिम्बेन महात्मना ।